

Novinky v gastroenterologii pro internisty

Vážené kolegyně, vážení kolegové,

záplava nových poznatků z klinické gastroenterologie, rozšířené možnosti v medikamentózní terapii trávicích chorob a přímo explozivní rozvoj nových terapeutických metod v digestivní endoskopii byly hlavní důvody pro sestavení monotematického čísla časopisu Vnitřní lékařství. Mám velkou radost, že můžeme předložit naší odborné veřejnosti dosti ucelený přehled nejdůležitějších oblastí gastroenterologie a poukázat na pokroky, kterých bylo v posledních letech dosaženo.

Z hlediska klinického využití v klinické a terénní praxi má významné postavení diagnostika a léčba refluxní choroby jícnu, a to zvláště u neúplně nebo atypicky vyjádřených forem nemoci. Léčba inhibitory protonové pumpy je základem a do značné míry také suverénem v terapii všech acidopeptických chorob, včetně vředové choroby žaludku a duodena.

Celiakie, dříve považována mylně za onemocnění dětského věku s nízkou incidencí, je velkým a dosud nevyřešeným problémem klinické gastroenterologie. V současné době se ví, že se jedná o jedno z nejčastěji se vyskytujících autoimunitně podmíněných onemocnění vůbec. Nepoznané formy nemoci mohou být spojeny nebo dokonce facilitovat vznik jiných autoimunitních chorob. Bezlepková dieta, která je hlavním léčebným opatřením, je však v minimální pozornosti plátců zdravotní péče. Moderní diagnostika funkčních chorob trávicího ústrojí udělala v posledních 10 letech nezpochybnitelný pokrok, avšak v klinické praxi se tyto nové sofistikované metody uplatňují jen v omezené míře. V denní rutině se využívá především lékařova zkušenost a instinkt pro odlišení organicky podmíněné patologie trávicího ústrojí. Divertikulóza, kterou rozumíme přítomnost asymptomatických, nepravých divertiklů tlustého střeva, postihuje více než 60 % osob starších 60 let. Divertikulární chorobou tračníku rozumíme střevní a břišní symptomatologii vyvolanou přítomnými divertikly. V současné době se změnilo nazírání na léčbu těchto symptomatických a nekomplikovaných pacientů s divertikly tlustého střeva s využitím lokálně působících antibiotik (rifaximin), muskulotropních spazmolytik. V podstatně vyšší míře se u těchto pacientů s výhodou uplatňují miniinvasivní chirurgické přístupy. Familiární adenomatózní polypóza (FAP) je vzácné, autosomálně dominantně dědičné onemocnění. V posledních několika letech se díky fungujícímu FAP registru získáváme nové informace a zkušenosti s touto chorobou i v naší české populaci. Idiopatické střevní záněty představují „hot topic“ klinické a experimentální gastroenterologie posledních 20 let. Je to hlavně díky rozvoji moderní medikamentózní i chirurgické léčby. Významnou měrou se na diagnostice, terapii i při dlouhodobém sledování pacientů s Crohnovou chorobou a ulcerózní kolitidou podílejí terénní specialisté, internisté a gastroenterologové. Zvláštní formu střevních zánětů představuje postižení tlustého střeva u pacientů s primární sklerozující cholangitidou. Jedná se převážně o nemocné, kterým je poskytována péče v transplantačních centrech. Medikamentózní léčba se rovněž v posledních letech významně změnila. Novinku představuje manipulace se střevními mikrobioty v podobě transplantace stolice, této metody se již rutinně využívá u nemocných s recidivujícími klostridiovými infekcemi tlustého střeva. Prokinetika jsou vedle inhibitorů protonové pumpy velmi důležitou součástí léčby především jako primární nebo adjuvantní terapie u funkčních poruch motility, jícnu, žaludku a duodena. Pro ovlivnění funkce dolní části trávicí trubice, tenkého a tlustého střeva je jejich význam nepoměrně menší. Screening kolorektálního karcinomu, který byl v klinické praxi odstartován v roce 2000 a v posledních letech má charakter celonárodního populačního screeningu, již přinesl významné zlepšení prognózy nemocných s těmito malignitami a poprvé v roce 2016 bylo zaznamenáno významné snížení mortality na kolorektální karcinom. Přímé explozivní pokroky v terapeutické digestivní endoskopii jsou shrnuty v závěrečných dvou článcích. Ukazují, že současné možnosti terapeutické digestivní endoskopie nahrazují v řadě indikací před tím nenahraditelné chirurgické výkony a představují pro nemocné zcela zásadní výhody s ohledem na nižší komplikace a výborné dlouhodobé výsledky.

Vážení čtenáři, bylo pro mne velkou ctí sestavit kolektiv autorů z předních českých gastroenterologů a endoskopistů. Díky jejich aktivitě, odhodlání a schopnostem byl v posledních letech celý obor gastroenterologie významně posunut, takže je na srovnatelné úrovni s vyvinutými zeměmi západní Evropy. Pevně věřím, že v následujících článcích naleznete řadu nových informací, které můžete využít ve vlastní klinické praxi, při diagnostickém procesu nebo v léčbě vašich pacientů. Příjemné letní čtení z kapitol klinické gastroenterologie a digestivní endoskopie!

Praha, duben 2018

prof. MUDr. Milan Lukáš, CSc.

předseda České gastroenterologické společnosti České lékařské společnosti
Jana Evangelisty Purkyně a spolueditor tohoto čísla časopisu Vnitřní lékařství